

קבר רחל

חצר תל-חי

אתרי מורשת: מצדה

קיבלנו בירושה

גם לנו יש מה להגיד על "אתרי המורשת הלאומיים", אבל רק מבחינת השפה. כמה מילים על ירושה, מורשה, תורשה

מההורים לילדיהם. יש מחלות תורשיות ויש תכונות (פיזיות או נפשיות) תורשיות. אל מול התורשה עומדים הסביבה והחינוך, שיכולים גם להשפיע על התכונות והאופי. עד היום חלוקים ביניהם החוקרים מה משפיע יותר – התורשה או הסביבה.

הרצחת וגם ירשת?

הביטוי התנ"כי "הרצחת וגם ירשת" פירושו, שאי-אפשר ליהנות מתוצאות של מעשה רע, אי-אפשר גם לרצוח אדם וגם לקבל את רכושו. מקור הביטוי בספר מלכים א', פרק כ"א, בסיפור על נבות הנזרעאלי, שהמלך אחאב ואשתו איזבל רצו את הפרם שלו. כאשר נבות סירב (לא הסכים) למכור להם את הפרם, גרמה המלכה לכך שהוא ירצח. אליהו הנביא הוא זה שהעז לעמוד בפני המלך ולעמת אותו עם המעשה הרע שעשו הוא ואשתו כשאמר לו: "כה אמר ה': הרצחת וגם ירשת?"

ונחזור לאתרי המורשת הלאומיים שלנו. אלה הם אתרים הקשורים להיסטוריה הקרובה והרחוקה של העם היהודי, למורשת שלנו, לעברנו כפאן בארץ. נקווה שתוכנית הממשלה להשקיע באתרים אלה, לשפץ אותם ולשפר אותם – לא תיראה בעיני אף אחד כפגיעה ותיטיב עם כל מי שהמקומות הללו חשובים לו.

אילה פרלמוטר

אנחנו אומרים: הוא קיבל בירושה מהוריו רכוש רב. את העיניים הכחולות הוא קיבל בירושה מאביו.

אנחנו אומרים: הוא קיבל ירושה גדולה. נפלה לידי ירושה גדולה מדוד שלא הכיר.

במדינה יש חוקי ירושה. אדם כותב צוואה ובה הוא מסביר כיצד הוא מזריש את הרכושו. יש אנשים שמספרים לילדיהם עוד בתייהם מה כתוב בצוואה ומה הם עשויים לרשת. יש אנשים שמזרישים לילדיהם את הרכוש עוד כשהם בתיים.

אבל לא רק רכוש ותכונות ניתן להזריש אלא גם מסורת, מנהגים, אמונות – ואלה בדיוק הדברים שמתכוונים אליהם כאשר מדברים על מורשת. בבתי-הספר לומדים את מורשת ישראל. ברדיו יש רשת מורשת. החיילים בצה"ל לומדים מורשת קרב (בראשי תיבות: מור"ק).

אנחנו היוזשים של התרבות שהנחילו (הורישו) לנו אבותינו. יורש הוא מי שמקבל את התרבות או את הרכוש או את התפקיד. יורש העצר הוא הבן של המלך שעתיד לרשת את אביו בבוא היום. המילה תורשה מתארת את מעבר התכונות

בשבועות האחרונים מרבים לדבר בתרשות על החלטת הממשלה להפיר בכ-150 מקומות בארץ באתרי מורשת לאומית, שצריך לשפץ (לתקן) אותם ולהגן עליהם. העובדה ששניים מהמקומות הללו נמצאים בתחומי הרשות הפלסטינית עוררה סערה; אבל אנחנו לא נמצאים כאן כדי לדבר על פוליטיקה אלא כדי לדבר על עברית. נדבר על הורש ירש ועל שלושה שמות שנוצרו ממנו: ירושה, מורשה (וגם: מורשת), תורשה.

ירושה היא כסף או רכוש שאדם משאיר למי שיחיה אחרי מותו, וגם תכונות שהורים מורשים לילדיהם. תורשה היא גנטיקה – התכונות שעוברות מהורים לילדיהם. מורשה, או מורשת, היא תרבות שעוברת מדור לדור, היא ערכים וסיפורים ואמונות והיסטוריה.

אנחנו אומרים: הוא ירש מהוריו כסף רב. הוא ירש מאביו עיניים כחולות וכשרון מוסיקלי. ירשנו מאבותינו את המסורת והמנהגים.

אנחנו אומרים: הוריו הורישו לו כסף רב. אביו הוריש לו את העיניים הכחולות ואת הכשרון המוסיקלי.